

Biblioth. SELECTI Acad. Ingolst.
TRACTATUS JURIDICI
DE

ACTIS EXTRA-
HENDIS, PER LEGEN-
DIS, REFERENDIS

AC
TRANSMITTENDIS

DIVERSORUM
CELEBRIUM AUTHOREM,

ANONYMI, BESOLDI, GUND-
LINGI, HEESERI, LANDWEHRII, REN-
NEMANNI, STYPMANNI, WALDSCHMID-
TII, WEBERI ET WÜNSCHII,

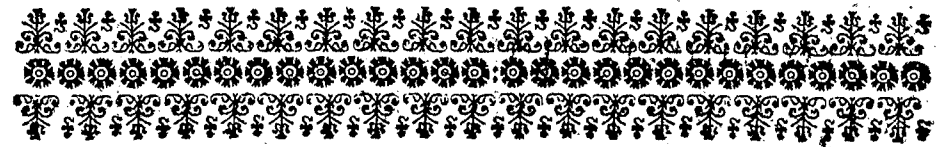
IN USUM COMMUNEM

ACTUARIORUM, ADVOCATORUM,
PROCURATORUM, PROFESSORUM
ET JUDICUM

TAM PRIMÆ QUAM ULTERIORIS INSTANTIÆ,
CONJUNCTIM ET CORRECTIUS EDITI.

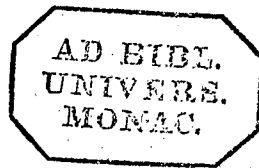
WETZLARIÆ,

Typis & Impensis NICOLAI LUDOVICI WINCKLERI.
ANNO MDCCXXX.

BENEVOLE LECTOR.

Quantæ sit utilitatis, Acta
ritè perlegendi, nervo-
sè extrahendi, accura-
tè referendi, vel cautè
transmittendi, non indiget latiore
demonstratione, quod idem esset,
ac si quis Soli practico evidentissimo
faculam minùs lucentem addere vel-
let. Quandoquidem igitur animad-
versum est, quòd diversi hunc in
finem collimantes egregii Tractatus
dispersim editi & desiderati partim

PRÆFATIO.

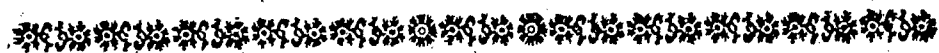
rari fuerint, res publico digna habita fuit, eosdem conjunctim secundum ordinem Authorum Alphabeticum & quidem correctius recudere, Acta enim sunt vehiculum ad Sententiam, imò Dux & Lux ad Veritatem, ita ut Judex ad ea, tanquam Sacerdos ad Biblia, sit alligatus, neque ultra ea sapere debeat, Sententia verò ex iis conformiter formanda, portus est communis Litigantium & judicatum finis Instantiæ Judicialis. Decem illi Tractatus ac Disputationes editi sunt à Præclarissimis hodierni & præcedentis Seculi Jurisconsultis, in rubro nominatis, quos Fama & Merita ipsa in hoc genere satis collustrant, neque

PRÆFATIO.

que opus de cujusvis Tractatûs Methodo multa præfari, cum Materia ipsa evoluta Lectori satisfacere queat, hoc tantum cum Monito, quod Dn. Heefer, Besoldi hîc adjunctum Tractatum de Judiciario Processu, & Modo Referendi seu Votandi, sub nomine Dietherri alleget. Qui verò Methodum Illustrissimæ Cameræ Imperialis exactius scire gestit, evolvat Advocatum & Procuratorem Cameræ quondam celeberrimum Deckherrum in Monumentis suis Læctionis Cam. ad Kochium tit. 13. & imprimis Perillustr. Dn. Assessorem de Ludolff in Commentat. Systemat. de Jure Camerali sect. 2. §. 5. num. 4. & nu.

PRÆFATIO.

& nuper defuncti Dn. Assessoris de Dresler Specimen Inaugurale de Recusatione Judicum, cum Supplementis, hîc recusum Anno 1727. Utere his benignè, & sinceræ intentioni Typographi fave. Wetzlaræ die 6. Decembris 1729.

SERIES OMNIUM AUTHO- RUM ET TRACTATUM IN HOC OPERE EXHIBITORUM.

- I. *A Nonymi* Observatio Juris practica de Academiis Germaniæ in transmittendis Actis cautè excipiendis.
- II. *Besoldi* succinctæ Tractationes de Judiciario Processu, & Modo Referendî seu Votandi, tam in Causis Civi-

SERIES TRACTATUUM.

- Civilibus Primæ & Secundæ Instantiæ, quàm Criminalibus.
- III. *Gundlingi* Dissertatio Inauguralis Juridica de Transmissione Actorum in Legibus Imperii permessa ejusque repetitione.
 - IV. *Heeseri* Tractatio Juridica Theorico-Practica de Actis Judicialibus, cum Protocollo, eorumque Editione, ad Collegium Juris-Consultorum Transmissione, & ex iisdem facienda Relatione.
 - V. *Landwehrii* Tractatio de Relationibus Judicialibus hodiernis tam Primæ quàm Secundæ Instantiæ.
 - VI. *Rennemanni* Tractatus de Transmissione Actorum.
 - VII. *Stypmanni* Tractatus de Referendiis & eorum Officio in legendis Actis.
 - VIII. *Wald-*

SERIES TRACTATUUM.

VIII. *Waldschmidtii* Differtatio de Rationibus Decidendi, Partibus à Judice communicandis vel non communicandis.

IX. *Weberi* Differtatio Inauguralis Juridica de Rationibus Decidendi, Partibus & earum Advocatis non temerè aut non integrè communicandis.

X. *Wünschii* Tractatio de Actis Judicialibus.

OBSER-

OBSERVATIO JURIS PRACTICA
DE

ACADEMIIS
GERMANIÆ IN
TRANSMITTENDIS
ACTIS CAUTE
EXCIPIENDIS,

IN NOTITIAM LITIGANTUM, ET
USUM FORENSEM PRACTICANTUM

COMPILATA,

AUCTORE

D. S. N. H. P.

(QUI ILLUD POTISSIMUM EGIT, UT EVINCERET,
PESSIME SIBI PROSPICERE PARTES LITIGANTES,

QUÆ ACTA

AD FACULTATES JURIDICAS,
*Lipsiensem, Wittebergensem, Jenensem,
Hallensem*

ET QUASDAM ALIAS TRANSMITTUNT.)

LUGDUNI M DCC XXII.

DENUO RECUSA

atque ADNOTATIONIBUS quibusdam ILLUSTRATA.

ULTRAJECTI,

Sumptibus Adnotatoris. M DCC XXIX.

EPISTOLA DEDICATORIA
ad DOMINUM
D. S. N. H. P.
OBSERVATIONIS HUIUS AUCTOREM.

Quisquis es, Literis initialibus notate,

*Procul omni dubio VIR PRÆNOBILISSIME,
AMPLISSIME, atque IN CAUSIS DICENDIS VERSA-
TISSIME, JURIS PRACTICE FAMIGERA-
TISSIME,*

FAUTOR OMNI ADMIRATIONE PROSEQUENDE,

Du multumque hesitavi, an Literis initialibus Celeberrimi Nominis Tui qualescunque has Notulas atque Adnotationes meas consecrare auderem, inprimis quod tali modo TUA TIBI offerre Jure meritoque videri possem: Sed vicit tandem gratus animus, atque id ipsum Tibi reddendum dictavit, quod Tibi unice debeo, qui mihi hac otia fecisti. Quare illud ago, quod olim Ethenici fecere, Diis suis immortalibus holocausta ac sacrificia ex eo potissimum creaturarum genere offerentes, quod ab illo ipso Deo, cui sacrificabant, profectum esse, acceperant.

Ut verò de ratione instituti mei constet, negare non sustineo, varia de Opusculo Tuo judicia esse lata, quæ jam Tecum communicare in animum induxi, ita tamen, ut simul, quâ poterit fieri brevitate, in fine ostendam, quomodo omnibus Tuis Adversariis obviam ire nullo conatu possis. Equidem, ut ingenue fatear, totus in ea Sententia fui, meliori cum fructu & tuam Observationem, & quicquid est Adnotationum mearum in lingua vernacula conscribi potuisse; sed cum persuasum habuerim, constitisse Tibi rationem, cur in lingua erudita utcunque scripseris, nolui vel hac in parte voluntati Tuae contrariari, quippe qui probe novi, ob certas quasdam rationes nunquam morem introductum iri, ut in Academicis Disputationes habeantur Germanicæ; & verendum esse, ne sibilò, aut stercore à plebe excipiantur, si quis tales Observationes compilaverit, quas sensui plebis communi è diametro repugnare, eadem credit. Cum igitur & Te, Vir Celeberrime, sepius in publicum prodire procul dubio officii Tui ratio jubeat, nolui Tibi obesse, adeoque à versione Opusculi Tui abstinendum mihi esse arbitratus sum. Caterum huc Notulis meis finem assequar exoptatissimum, atque à me unice questum, si iis effecero, ut Tu Tibi, Vir Amplissime, sis tanti, quanti visus es aliis, eruditissimi Speciminis Tui candidis estimatoribus; quæ votorum meorum summa est. Vale. Dab. Ultrajecti Calendis Junii 1722.

L. B. S.

L. B. S.

§. I.

Transmissio Actorum, quæ à Judice vel ad instantiam Partium, vel ex Officio ad extraneas Facultates Juridicas haud rarò institui solet, pro obtinenda impartiali ac solida Justitia commodum remedium vulgò reputatur. (a) Præterquam

(a) *Vulgò reputatur.* Non tamen est, cur Rationes communis hujus Sententiæ ut canis Nilum, hoc est, superficiali nimis attingamus, nisi in suspicionem velimus incurrere, easdem nos vel latere, vel studio à nobis omitti, & consequenter nos aut non eruditè satis, aut parum candidè agere. Notum verò est vel iis, qui nihil aliud sciunt, in Oppidis, imò Urbibus etiam mediocriter amplis vix quemquam tutò expuere posse, ne periculum incurrat, vel Compatrem suum, vel Affinem (adde Consanguineum) commaculandi. Idcirco Partibus etiam litigantibus verendum est, ne favor erga Agnatum, Cognatum, Affinem, sive hi naturaliter, sive civiliter, sive spiritualiter (si Diis placet) tales fuerint, plus valeat in Judice, quam Lex in Codice; Et tamen sic satis justus Judex loci videatur, metus tamen Partis cujusdam potentioris eundem vel obtorto collo à recto Justitiæ tramite in transversa facillimè rapit. Adhæc non circa Partes solum, verum & ipsos Causarum Patronos idem extimescendum. Si enim Advocatus Causam peragens ejusmodi nexu Judicem attingat, facilè ab ipsius Partibus stabit Victoria: delectabitur Judex eruditus, quæ putat, Scriptis Filii sui, Agnati, Avunculi, Affinis, Corivalis, quinimò in sinu etiam lætabitur, rem pessimam optimè ab eodem geri. Prouti autem intempestivus Judicis favor, prouti metus ejusdem admodum Partibus metuendus est: ita & odium ejusdem tum erga alteram ex Partibus litigantibus, tum circa Causarum Patronos, similem producit effectum. Quæ cum ita sint, donec homines erunt, donec lubricum istud naturæ nostræ atque affectuum perdurabit; nemo, nisi lippus, non videt, constare Partibus litigantibus rationem,

quam enim, quod sit egregium incitiae praesidium, & velamentum pro Judice Jus ignorante, (b) quo simul Litigatorum Rebus recte consulitur; extranei Judices Partium studio plerumque carere, omnesque in Causa Circumstantias ac Momenta penitus inquirere censentur, ut nil deesse videtur, (videntur) de quo Partes deinde possint conqueri. (c) Atque, quam saepe fallantur in hac sua intentione

cur à Facultatibus Jurisconsultorum extraneis, quam à Judice loci Sententiam ferri malint. Accedit, quod Judicis loci decisio, ubi nulla Appellatio intervenierit (quae sine magnis impensis fieri nequit) Partibus quidem, sed praeterea nemini innotescat: At Jurisconsulti extranei, qui non juxta cum ignarissimis sciunt, Partes saepissime unico Responso non esse contentas, eo diligentius operam navare debent, ne despectui extraneorum sese exponant, quo magis tritum & vulgatum est illud: *Figulus figulum odit.*

(b) *Ignorante.* Econtrario consuetudo Acta non transmittendi Judici avaro, ambitioso, voluptatibus dedito, atque in affectibus potius suis, quam intellectu Rationes decidendi quaerenti, insigniter frigidam suffunderet.

(c) *Possint conqueri.* Bene sese haberet Litigantium conditio, si, modo Jurisconsulti Sedulitatem & Doctrinam in pronunciando testati fuerint, nihil omnino adesset, de quo Partes possent conqueri. Sed verò dantur & fraudes Judicum, quarum duo Specimina *ad §. seq. lit. e. circa fin.* allegabo; datur & imperitia eorum, quae Partibus saepissime fit sumptuosa. Quodsi enim v. gr. Judex, Ordinis Processualis ignarus, tumultuariè & confusè litem tractet, omnia Partium Scripta promiscuè Actis addat, postmodum Acta, *ut jacent*, ad Facultatem Juridicam mittendi Consilium ineat, ei Augiæ stabulum purgandum demandaturus; quis vitio verterit Jurisconsultis, si responderint: *Daß vor allen Dingen der vorige Proceß zu cassiren / und denen Partheien ein ordentlicher Modus procedendi &c. vorzuschreiben sey.* Partibus certe Sententia talis Interlocutoria non grata erit, utpote Definitivam expectantibus: interim à Jurisconsultorum dexteritate nihil poterit desiderari, omnino autem Judicis accusari imperitia. Idem dicendum de Responso in Processu Inquisitorio: *Daß vor allen Dingen der Grund der Inquisition, und woher dieselbe ihren Anfang genommen / denen Actis beizufügen / und ergethet hernach ferner &c.*

(d) *Dan-*

tione Collitigantes, ipsa testatur experientia. Dantur enim in Germania Universitates, (d) quarum Professoribus nil minus curae cordique est, quam ut extraneis miseris Litigantibus justam accuratamque administrent Justitiam, quin potius nonnulli fugitivo tantum oculo Acta perlustrant, verò ne quidem ipsi manum operi admoveant, sed Relationem Actorum suis Scholaribus, vel Studiofis, qui apud eos Collegium Practicum fortasse audiunt, ad exercitium committant; Et tamen in Actis remissis gloriari (*gloriari*) non erubescant: *Nachdem wir die Acta mit Fleiß durchgesehen / und collegialiter wohl erwogen.* Hinc etiam evenit, ut Rationes decidendi, (e) quae juxta Sententiam in Actis remittuntur, nonnunquam adeò jejunas, insufficientes, ac impertinentes deprehendas,

(d) *Dantur enim in Germania Universitates.* At verò, quænam? in quo angulo aut peristerotrophio sitæ sunt Universitates, quarum Professores Acta Discipulis suis tradunt? Res hæc facti est, sed hoc non gratis creditur, nisi probetur. Quodsi autem vel maximè negarem (idque ex parte testis oculatus) facere illud Jurisconsultos Lipsienses, Wittebergenses, Jenenses, Hallenses: noster nihilominus clamaret: dantur in Germania tales Universitates. Majori cum fiducia dici potuisset: dantur in Orbe Terrarum, aut saltem in Europa Universitates &c. Relinquamus igitur hanc querelam Domino Auctori: Cæterum persuasum habeamus, *jejuna* aut potius *ebria* ejusmodi suspiria generalia esse, à quibusvis, rerum vel maximè imperitis, imò ipsis etiam vetulis, vultu ad tristitiam composito, emitti solita, quibus vocalæ istæ: *nonnulli, interdum, nonnunquam*, subinde adjiciuntur.

(e) *Rationes decidendi.* Hactenus Auctor negligentiam Jurisconsultorum in perlustrandis Actis accusavit: jam aliud vitium in Rationibus decidendi non benè elaboratis quaerit, sed cum iterum adjiciat vocabulum: *nonnunquam*, modo suppeditata responsio huc quoque quadraret. Ne tamen & hoc monitum Auctoris sicco pede prætereamus, inprimis cum *infra §. 5. in fin.* Jctos *Ingolstadienses* in specie hujus vitii reos faciat, duo tantum monebo: (1.) Saepissime à Jctis postulari *dubitandi & decidendi Rationes* in causis sensui communi immediatè obviis, de quibus dubitare velle, delirii esset signum. Interim Jcti necessario *Responso* suo inferere debent *Rationes dubitandi*: Unde, quæso, illæ petendæ sunt?

A 3

Si

hendas, ut ferè dubitare incipias, utrum Acta ad extraneos doctos in Actis denominatos verè transmissa fuerint, nec ne. Cavillatio sanè hæc non est, sed ipsa veritas, quam, proh dolor! Praxis Forensis sapè comprobatur oculatissime. Neque minus hac in re testem habeo locupletissimum Gottfried Warleffium Freiburgensem in Helvetia de abbrevianda Lite, & reformanda Jurisprudentia pag. m. 85. ita scribentem: Es ist nicht allemal gar zu wohl mit Verschickung der Acten beschaffen / dann man bekommt zum öftern statt der Rationum decidendi eine Hand voll Locos communes, Brocardica, und Probabilitäten / und dann erweist einer der Advocaten, daß das Urtheil denen Rechten und Acten nicht gemäß gesprochen / machet neue Instantien, und fänget den Streit wieder an / wo er ihn gelassen hat. Cui similiter adstipulari videtur Auctor in Rebus Forensibus non minus versatissimus, quam circa abusus practicos tollendos dexterrimus des Königl. Groß-Britannischen und Churfürstl. Braunschweig Lüneburgischen neuen Justitz Reglements sub dato London d. 20. Decemb. 1718. §. 14. pag.

Si Ancillam interrogas, ex Responso ejus colliges, istas non posse non jejunas, steriles, insufficientes atque impertinentes evadere. Ad Rationes verò decidendi quod attinet, iterum in solis disco est positum, ibi Brocardica vulgaria atque Argumenta sensui communi immediatè obvia & sufficere, & in medium proferri debere. Ne verò gratis supposuisse videar, impertinenter satis à JCTis talia postulari, conf. Thomasi Juristische Händel part. 1. cas. 7. pag. 155. & seq. Sed (2.) quoque tenendum, omnes omninò & dubitandi & decidendi Rationes, utut exquisitissimæ fuerint, nulli prorsus usui, abutui maximo inservire. Cur enim, quæso, Advocati Rationes istas sibi expetunt? nisi ut leuterandi, appellandi, uno verbo, litem protrahendi vastus aperiatur campus, quod vel colligere licet ex ipsis Warleffii verbis, quæ allegat Auctor, si curatius eadem pensitaveris. Possem adhuc (3.) loco addere, non satis constare, quasnam Rationes Auctor jejunas vocet? num fortè, in quibus deficit larga Legum & Doctorum allegatio? Neque esset de nihilo id ipsum urgere, cum fortè non omnes uno eodemque gustu cum ipso sint præditi: sed hoc transeo.

(f) Gar

pag. m. 43. in verbis: Die Erfahrung auch gibt / wie bey denen Juristen-Facultäten und Schöppen-Stühlen gar oft die Sachen nicht recht erwogen (f) werden; prout & hac ipsa de causa Potentissimus Rex Magnæ Britannia, & Elector in suis Judiciis Hannoveranis Transmissiones Actorum per dictam illam Constitutionem citato loco abrogare voluit: So wollen wir / und befehlen hiermit unsern Cansleyen / und Hof- Gerichten / daß sie hinfüro gar keine Acta mehr ex Officio auf Universitäten / oder an

(f) Gar oft die Sachen u. Auctor hic Auctoritate Regia pugnat, Constitutionem Publicam secum facientem allegans, quæ disertis verbis dicit, sapè Merita Causæ, aut etiam dicendi Argumenta non satis ponderari à Facultatibus Juridicis æque, ac Scabinorum Collegiis. Jam nos constrictos tenet, cervicem petit; imò petit quidem, sed ne genu, ne suram, ne calcem quidem attingit. Verum enim verò supra lit. a. ostensum à nobis est, meliorem spem de JCTis extraneis, quam Judicibus loci ut plurimum Partes concipere debere: nusquam autem defendimus, JCTos dono infallibilitatis præditos esse; neque ullam hactenus novi Facultatem Juridicam, quæ illud sibi afferuerit. Quodsi igitur quæras, an errare etiam JCTorum Collegia possint? illi, quos

Ædificare Casas, Plostellum adjungere Mures,

Ludere par, impar, equitare in Arundine longa.

delectat; tibi respondebunt: Errare humanum est, adeoque Facultatibus Juridicis id cum Judicibus erit commune; Paucis: quæstio hic aliter quam comparative formari nequit, aliàs enim Status Controversiæ palpabili prorsus modo immutatur. Ex dictis conclusionis instar fluit: si Collegia Judicum sint satis numerosa atque Assessorum dexteritate conspicua, nihil ob stare, quo minus Princeps aliquis Collegiis ejusmodi injungat, ut ipsa ferant Sententias, atque huc spectant verba Constitutionis Hannoverana in fine §. 1. ab Auctore allegata. Ex quibus tamen malè infert Auctor, ANGLIÆ REGEM Responso à Facultatibus Jurisconsultorum petenda planè abrogare voluisse, cum id tantum velit Constitutio, ne Collegia ista ex Officio Acta transmittant: Ergò nihilominus id rectè fit ad Partium instantiam. Loquitur autem porrò Rex de Cancellariis & Judiciis Aulicis, non de Magistratibus Oppidanis, non de Scultetis in Pago eorumque Assessoribus, non de Justitiariis hisque similibus. Jam, Domine Auctor,

an Schöppen: Stühle verschicken / sondern selber urtheilen sollen.

§. 2. Accedit, quod in multis Academiis Professores non tam veræ Jurisprudentiæ, ejusque communibus principiis (a) retinendis, sed potissimum studio novitatis iis abrogandis & reformandis, incumbunt, sibi gloriam (*gloriæ*) ducentes, si Jus Commune, & vulgares Æquitatis ac Justitiæ Opiniones, tanquam inutiles Traditiones explodere, & in earum locum sua ratiocinia substituere possint, (b) quo demum fit, ut Jus Commune incertissimum redda-

Auctor, assensum para, & accipe auream Fabulam petitam ex Phædri lib. 1. fab. 24.

*In prato quodam rana conspexit bovem,
Et tacta invidia tanta magnitudinis,
Rugosam inflavit pellem: tum natos suos
Interrogavit, an bove esset latior?
Illi negarunt: Rursus intendit cutem
Majore nisu, & simili quaesivit modo,
Quia major esset; illi dixerunt, bovem.
Novissime indignata, dum vult validius
Inflare sese, rupto jacuit corpore.*

- - - Quid ridēs? mutato nomine de Tē
Fabula narratur!!

Tu verò, Lector Benevole, ut mentem penitus assequaris meam, confer quæso, quæ noster profert §. 8. Illud autem non opus est moneri, ne simile ultra suum tertium, quod est magnitudo Physica & Moralis, extendas.

(a) *Communibus Principiis.* Sed quænam sunt Communia Juris Principia? Certè integra ingentia Volumina testantur, non deficere Sententias communes contra communes, quibus aliquot plaustra onerari possent.

(b) *Substituere possint.* Qui unicum tantum Annum in Academia consumpsit, eum latere non poterit, aliter Jurisconsultos in Cathedra, aliter pro Tribunali sentire. In Scholis examinant omnino Leges Civiles secundum Regulas sanæ Philosophiæ; neque enim Jus Civile solum, verum & Naturæ explicant. Addunt interdum, provenire hanc vel illam

reddatur, & nemo, etiam in causa justissima, sibi certam spem Victoriæ ab Academiis semper polliceri queat, sed Sententiæ triumphantes sint instar dubiæ Martis aleæ & ollæ fortunæ, a se vanni einer in den Glücks-Topf greiffet. (c) Imò in Judiciis haud insolitum est, ut extranei Judices Reum modò condemnent, modò absolvant, prout opinionum varietate inter se fluctuant & discrepant. (d) Et, qualis casus ante paucos Annos contigit, cum in Causa quadam Criminali Reum ab una Academia purè absolutum,

illam Sanctionem ex erroneis Principiis, imò etiam media suppeditant, quomodo medela afferri malo, atque alia Lex substitui à Legislatore possit. Tandem verò concludunt: loqui se de *Jure constituendo*, utpote qui persuasum habent, non interesse solum Auditores, strepitum forensium unice secuturos, aut arti rabulisticæ daturus operam: verum & tales, qui summis in Republica Officiis admoti, Principi suo aut Patriæ Consilia, Legislatoria etiam, daturi sint. Cæterum quando in Facultate Juridica locum occupant suum, optimè norunt, non jam ex se quæri: utrum hæc vel illa Lex sit æqua, prudens, Analogiæ Juris conformis; sed an omnino adsit Constitutio, & quadretne ad factum, de quo controvertitur? Hæc de Jure Civili in genere, de Jure Romano & Canonico, aptior ad §. 4. dicendi occasio erit.

(c) *Greiffet.* Duas Expressiones Latinas adhibet Auctor, tertiam Germanicam, ut disertè satis mentem suam explicet; Tribus verbis se extricare potuisset hoc modo: Sententias triumphantes esse instar sani alicujus ratiocinii in hac Observatione Juris Practica.

(d) *Discrepant.* An verò Magistratus ac Judices domestici perinde ac septuaginta Interpretes inter se conspirant? Aut negas illud; aut, audacter satis, affirmas: si hoc, cogita, quæso, istos homines eruditionem suam ab Academiis & Jurisconsultis petere: si negativa placet; videbis eandem Magistratum quam Facultatem esse conditionem, cum hac saltem notabili differentia, quod, ubi Academia prima non ex Voto responderit, ad secundam, tertiam, plures Acta possint transmitti. At, inquis, ita cumulantur Sumptus; etiam, sed nec Judicis loci decisio sine Impensis corrigi potest. Atque ita sponte sua corrui fucus ille Pharisæico-Oratorius, de Peccatis in Cælum clamantibus, & quæ alia sunt ejusdem furfuris.

tum, ab altera verò ad Fustigationem condemnatum esse, probè meminerim. (e) Interim hoc ipso dura & misera Partium conditio efficitur, dum de earum corio hic luditur, hoc est, Argento suo frustra emunguntur; nam carè emitur in Foro Litium Experimentum, quam caritatem Actorum Transmissiones, utpotè plerumque sumtuosæ, inprimis adaugent, magis adhuc verò habent Partes, cur Impensas in Transmissiones Actorum factas doleant, si ipsæ inopia laborantes sumtus istos undiquaque corrogatos in Judi-

(e) *Probè meminerim.* Credo illud Auctori, qui certo certius confido, tribuisse illud benevolam naturam Memoria ejus, quod aliis animi facultatibus denegavit. Jam verò *probè se meminisse* asserit, aliud Collegium Jctorum simpliciter absolvisse Reum; aliud Poenam Fustigationis eidem dictitasse. Mallem tamen, tribus tantum verbis indicasset *πρωτον δεικνους* Academia vel absolventis, vel condemnantis, ut constaret, cujusnam æquior fuerit Sententia, & nonne ipse Judex loci huic dissensui ansam suppeditaverit; cum verò de hoc aliam sit silentium, de occultis non judicat Ecclesia. Potuisset verò Auctor majoris dissensus Specimen referre, de quo nemo dubitasset. Nimirum Thomasius in *Disputat.* quadam casum refert, quo aliquem Homicidii reum prima Facultas Juridica simpliciter absolvit, secunda Capitis damnavit, tertia Torturæ imponendum censuit &c. Sed verò omnis istius perturbationis fundamentum erat, quod Judex primam Sententiam absolutariam Actis non adjecerat, ne, Processu statim finito, Sportulæ cessarent. Inscribitur etiam ideo allegata *Dissertat. de Judice Sententiam in Causa Criminali latam ab Actis removente.* Et hæc procul omni dubio est ratio, cur Auctor casum hunc non allegaverit. Ne verò quis existimet, rarissimè illud à Judice committi, similem casum reperire poterit apud eundem *part. 1. Juristischer Handel casu 19. pag. 207. & seq.* Adest præterea adhuc alia Judicum fraus, qua nimirum Actis Judicialibus Schedulas quasdam & Relationes proprio motu conscriptas adjiciunt, iisque vel Reum magis suspectum reddere, vel excusare allaborant, improbat hunc morem, modumque eludendi Judicis Machinationes ostendit Thomasius *cit. part. 1. Juristischer Handel im 12ten Handel imprimis pag. 173. in fine.* Ex hæcenus dictis patet, sæpissimè in ipso Judice loci dissensus fundamentum querendum esse, quamvis denuò ambabus largiar, errare Jctos æque ac Judices posse, utpote quorum nemo humanitatem exiit.

(f) *Judi-*

Judicem extraneum (f) impendere necessum habuerint, hic verò Officio suo negligenter fungendo, vel malè judicando, bonam intentionem (*fors*) quam Partes in ipsius dexteritatem ac Juris æquilibrium, nullis subinde Sumtibus parcentes, collocaverant, frustrari, sibi Religioni ac Conscientiæ non ducat. Certè Peccata ad Cælum clamantia hæc sunt, si Judex, quisquis sit, pro Honorario, quod in Compensationem præstitæ Operæ in concipienda Sententia accipit, non fideliter laboret ac defudet; sed debitam diligentiam susque deque habeat, Aurum & Argentum potius, quam rectæ Justitiæ promotionem aucupando.

§. 3. Prima igitur cura Litigatorum circa Transmissionem Actorum esto, ut in Termino Inrotationis inter Academias eximendas selectum habeant, scientes, quod, ut omnium Universitatum non æqualis sit (*est*) fors & conditio, ita nec earundem par sit commoda Juris dicendi ratio. Nam, in quibusdam Academiis Professores ob frequentiam Studioforum nimis occupati sunt, ut ipsis non liceat Merita Causæ transmissæ solidiori studio ac diligentia, quæ debebant, indagare, & ferre Sententiā ex animo maximè deliberato. Quo circa omnes illas Academias vulgò excipiendas esse volumus, in quibus Studioforum numerus est frequentissimus. (a) Urgent & monent quidem Practici, ultra duas, vel

(f) *Judicem extraneum.* Parum referre Partium confido, siue in Judicem domesticum; siue extraneum Sumptus faciant.

(a) *Frequentissimus.* Hæsitabit forsā Lector circa hunc Paragraphum non satis cernens nexum inter frequentiam Studioforum atque Academiam suspectam. Quin imò persuasum habebit, nihil aliud Academiam reddere frequentem, quam docentium celebritatem atque eruditionem: Sed incivile est, nisi tota Lege perspecta, una aliqua particula ejus proposita, judicare vel respondere, L. 24. ff. de Legibus. Jam verò Auctor paulo post egregiè connexionem istam ostendit, quia nimirum Professores istarum Academicarum quotidie multitudine Studioforum constipati, & sic Laboribus informanda juvenutis nimis obruti sunt. Mallem profecto Auctorem argumentatum fuisse hunc in modum: Baculus stat in angulo: Ergò Acta non sunt Lipsiam, Wittebergam, Halam, Jenam mittenda. Effet absque omni dubio ridi-

B 2

colum

vel tres Academias excipere de Jure non esse licitum, sed illud ubi-
vis Locorum tam accuratè non observatur, sicuti nec Judex in
admittendis ejusmodi Exceptionibus difficilis esse debet, præser-
tim, ubi excipiendi ratio appareat justa, quæ, licet non tenearis
Judici semper indicare, tamen, ubi opus duxeris, nil vetat, quo
minùs

culum hoc ratiocinium, non tamen inverti, atque ex medio termino:
Baculus stat in angulo, contraria conclusio erui posset, id quod tamen in
Auctoris ratiocinio (sit venia verbo) procedere facillimo negotio de-
monstratum dabo. Inverto igitur Auctoris argumentum atque ita
pono: *Ubiunque Studioforum numerus est frequentissimus, ibi Professores laboribus
informanda juventutis minus distringuntur, quam in iis Academiis, quæ à paucis discen-
tibus frequentatur, & consequenter prioris generis Professoribus plus tem-
poris superest, quod A&is perlustrandis possint impendere, quam Pro-
fessoribus posterioris classis.* Fortè avidus es percipiendi, quomodo
consequentiam propositionis meæ fundamentalis demonstraturus sim;
expectas à me forsan demonstrationes ex intima Philosophia Aristote-
lis, Cartesii, Gassendi aut Confucii erutas, sed pace tua, res tam clara
est, ut à puero, qui in digitis numerare didicit, percipi queat. Si ta-
men præter spem experimentum non processerit, poteris haud grava-
tim digitos pedum in subsidium adhibere. Jam igitur ad rem! Fac,
Professorem Juris singulis Annis vel mille & octingentos unciales ex
Collegiis velle colligere, à singulis autem Discipulis ipsi sex tantum un-
ciales pro uno Collegio, intra semestris spatium absolvendo, solvi: Et
videbis Professore Academiam numerosam nonngentos Thaleros singulis
semestribus posse redigere ex duobus Collegiis, si saltem septuaginta
quinque Studiosi didactum rite persolvant. Econtrario si in Academia
ad angustiam redacta quindecim Studiosi Scholas Professoris alicujus
frequentent, necesse erit, ut is, summam hanc collecturus, decem Ho-
ras singulis Diebus, aut si viginti Auditores habeat, ultra septem Horas
Informationibus impendat. Sic quoque in Academiis numerosis rarò
habentur à Professoribus ordinariis Collegia privatissima, quod in iis,
ubi pauci adsunt Studiosi, secus observatur. Atque ex his sole meri-
diano clarius evici, quod probandum mihi erat. Sed clamitabis forsan
adhuc: *Sunt verò Professores istarum Academicarum quotidie multitudine Studiofo-
rum constipati, circumfusi, circumdati, circumsepti.* Ergò - - - Ergò cras pluet.
Si conclusio hæc fallat, & cras serena fuerit tempestas, in vicum, quæso,

te

minùs notificetur. Nec dubium est, quin Judex desiderio tuo
hac in parte facillimè gratificaturus sit, quippe cui jam maxima
ex parte notum est, quænam Academia alteri accuratiori Juris
decidendi ratione præpolleat. Cum itaque omnes ferè Academiae
Saxoniae Superioris, nimirum *Lipsiensis, Jenensis, & Wittebergensis* (b)
ingenti

te confer, & quære ex Rustico primum tibi obvio: num Pastor ipsius
ruralis longius temporis spatium Concioni impendat, cui centum; quam
cui viginti, decem, septem Auditores intersint? Responsio ad hanc quæ-
stionem à Rustico suppeditata satisfaciet dubio tuo, atque evincet, nihil
illud præter Fucum Oratorium in recessu habere.

(b) *Lipsiensis, Jenensis, & Wittebergensis.* Si Asinus volat, habet alas:
atque non volat, Ergò nec habet alas. Si frequentia Studioforum Aca-
demia reddit suspectam; suspecta erit Lipsiensis, Jenensis, & Witteber-
gensis: At verò frequentia ista nihil minus quam hoc operatur; Ergò
nihil planè est, cur Apologia scribenda sit pro hisce Academiis. Interim
ut Benevolus Lector intelligat, Auctorem non altero pede Academias
istas attigisse, paucissimis monendum, tantum ibidem adesse Doctorum
& Magistrorum legentium (ut vulgò vocant) numerum, ut Professores
Juris ordinarii parcissimè Scholas aperiant. In Lipsiensi certè Aca-
demia duodecim Jurisconsulti, Facultatis Juridicæ Assessores, conjunctim
omnes vix imò ne vix quidem quatuor Collegiis privatis vacant, id quod
ex valvis Academiae singulis Nundinis cerni potest. Prouti verò illi, qui
vetularum more disputant, deserto Controversiæ Statu, in alia omnia
solent abire, ita noster quoque forsan exclamabit: Non elegans est laus
vestra, en crassam pigritiam! sed verò, utut quemlibet sensu abundare
suo lubentissimè largior, florentissimum tamen earum Academicarum
Statum ego quidem existimo, in quibus Professores ordinarii Scholas
suas publicas (id quod Officii & Salarii ratio postulat) diligenter ac fre-
quentissimè aperiunt, sed privatis Lectionibus parcius vacant. Tali enim
modo æternitati Academiae optimè prospicitur, aliisque inclarescendi
ocasio suppeditatur, qui aliquando spartam Professorum tueri & No-
men Academiae conservare queant. Illi è contrario Professores, qui
propriis duntaxat Auditoriis verba inscribunt Horatii *lib. 1. Sat. 2. vers. 34.*

Huc, juvenes, equum est descendere;

& novos docentes modis omnibus suppressere allaborant, suis solum-
modo, non Academiae commodis invigilare mihi videntur. Sed hæc
obiter dixerim.

B 3

(c) A Con-

ingenti Studioforum confluxu gaudeant, quilibet Litigans non facile permittet, ut isthic loci Acta sua transportentur. Equidem hoc ipso nolumus inclytis hisce Musarum Sedibus quicquam laudis detrudere, quæ per se constat, & quam ipsi non possumus non magnificare, sed experientia nos docuit, Sententias & Rationes decidendi ab hisce alias Celeberrimis Academiis conceptas & elaboratas raro testari de debita Concipientium diligentia in perquirendis Actis omnibusque Facti Circumstantiis. Si verò hujus rei rationem investiges, nullam fermè aliam comperes, (*conspicies*) quam quod Professores istarum Academiarum quotidie multitudine Studioforum constipati, & sic laboribus informandæ Juventutis nimis obruti sint, qui non patiuntur, ad Causas Forenses extraneas intentionem animum deflectere, ne dicam, quod pleraque Membra Facultatis Juridicæ ut plurimum à Consiliis sui Principis, (*c*) aliisque gravioribus Negotiis impliciti (*Membra*) sint, quæ faciunt, ut privatorum causæ ab iis plerumque negligantur, vel saltem leviter perlustrantur. Consimiliter notissimum est, quantum Praxis Saxonica, aliaque hujus Loci Jura particularia distent à Jure Communi vulgarique procedendi Modo, in Judiciis Saxonie Inferioris & alibi usitatissimo, ut inde non mirandum sit, si Saxones in Jure dicendo exteris non semper ex Voto & Sententia respondeant. (*d*)

§. 4. Proxi-

(*c*) *A Consiliis sui Principis.* Nemo non videt, hanc rationem quadrare quoque ad Academias minus numerosas, adeoque non probari ab Auctore quod probandum erat: & præterea admodum imbecillum esse, cum rarissime contingat, ut Professoribus Deductio pro Principe facienda injungatur. Quænam verò sint *alia graviora ista Negotia* non indicat Auctor.

(*d*) *Respondeant.* Procederet hoc Argumentum, si Jurisconsulti in Collegiis fungi aut saltem Rabulæ prætereaque nihil essent, nec quidquam præter Processum Patrium didicissent, si verò hoc: idem dicendum foret de Academiis Saxonie Inferioris: scilicet *Adum procedendi in fragulis Locus variare* ipse concedit Auctor, & consequenter, si quilibet JCtus solummodo Morem litigandi Patrium (vulgò den *Schlendrian*) sequeretur,

§. 4. Proximè his accedit Academia Hallensis, quam pariter in transferendis Actis sedulo excipiendam esse, consultum duco. Nam, & ibidem florentissima Studioforum copia habetur, quæ vix concedit, ut debita diligentia in concipiendis aliorum Sententiis, ritèque desuper formandis Rationibus decidendi adhibetur, (*adhibeatur*) prout teste experientia, Sententias & Rationes decidendi probè exaratas rarissimè dehinc conspicias, (*a*) imò ipsam

retur, misera omnium Litigantium esset conditio, quoties ad exterarum Academias Acta transmitterent. At verò si supponas Jurisconsultos sensu communi præditos, non anget te isthoc Auctoris dubium. Quodsi tamen aliquid scrupuli supersit, Sutores adi, & quære, an Collegium ipsorum causas Opificii sui secundum Statuta Fabrorum, Pistorum, Figulorumve deciderit? Si te ridebunt, tantum procul dubio Prudentiæ à Jurisconsultis, quantum à Sutoribus expectabis. Qualis igitur est protestatio Auctoris: *Nolle se inclytis hisce Musarum Sedibus quicquam laudis detrudere*, cum tamen eas in applicatione Juris ad facta minus versatas quam Collegia Opificum arbitretur? sed ineptire est Juris Gentium,

(*a*) *Conspicies.* Ad florentissimam Studioforum copiam quod attinet, illud jam supra à nobis dubium ita est explosum, ut Filius Curator dari posse videatur ei, (per *L. 1. §. 1. ff. de Curator. furios. & aliis extra Minor. dand.*) quisquis seriò illud urgere vellet. Alterum verò quod monet Auctor majoris momenti est, allegat *Experientiam*, nam & hic exclamare potest: *Experientia NOS docuit*, Experientia, inquam, Rerum omnium Magistra. Quin, provocat ad Inspectionem ocularem, atque ex hac patere contendit, *Rationes decidendi JCTORUM HALLENSIUM rarissimè probè exaratas conspici*. Et revera ita est. Si enim Disputationes aliaque eorum Scripta inspicias, quibus frequenter inserta sunt Responsa Facultatis Juridicæ Hallensis, videbis Rationes decidendi steriles. Quidni enim; nonne sæpissimè in iis deficiunt, aut saltem rariora sunt allegata Legum & Doctorum? Si ex JCtis Hallensibus quærerem, an Typographus hisce Notulis meis adhibuerit atramentum vel saltem colorem nigrum (fac enim, virides mihi apparere Literas) & an ego eidem ad pretium conventum tenear? affirmanti velim credas mihi, istos ad utramque questionem responsuros quod sic, & quidem, quod caput rei est, absque omnibus allegatis Legum & Doctorum. Sed cur ego fingo casum? Ipse Thomasius supra à nobis citat. loc. part. 1. pag. 153. in fine approbat Respon-

ipsam Sententiam semper rescripto, quod loco Epistolæ ad Judicem requirentem remittitur, insertam, & sic prorsus monstrosam deprehendes, quod supinæ negligentiae infallibile signum est. (b) Præterea in hac Academia Jurium Antecessores studio Singularitatis & reformandæ Jurisprudentiæ præ reliquis sunt addictissimi, (c) in

Responsum à Scabinis datum: *Habt ihr eine Ohrfeige im Finstern bekommen / und wisset nicht / von wem? So seyd ihr solche zu behalten schuldig / W. R. W.* In quo tamen deciso (cogita, quæso!) ne apex quidem ullius allegationis apparet. Eset verò dubitandum, quærendum, quid dicat *Bartolus*, *Baldus*, *Ulpianus*, *Jason*, &c, cujus primo loco mentionem facere debuissim, *Magnificus Tribonianus*, aliive? an adsint præjudicata, auctoritates? Certè olim non erat sic, veneranda antiquitas aliter procedebat. Non igitur miror, morem *JCtorum Hallensium* de Jure respondendi displicere Auctori nostro, & omnibus iis, qui Symbolum sibi elegans elegerunt: *Narravere Patres & nos narravimus omnes.*

(b) *Signum est.* Hoc quidem in passu cum Auctore facere non possum, parum enim interest, an Jurisconsulti speciatim Literas ad Judicem loci mittant, iisque adjiciant Responsum; an, omissis istis ambagibus, solum mittant Decisum suum. Præterea consuetudo hæc non *JCtis Hallensibus* propria, sed cum plurimis aliis Facultatibus communis est. Non jam dicam, utile id ipsum esse, quia Partibus patet *JCtos* cum Judice loci haud colludere: illud saltem fatear necesse est, me *supinam* in hoc more negligentiam ejusque infallibile signum ne lynceis quidem oculis cernere posse. Lippis enim & tonforibus notum est, Responsa Facultatum Juridicarum ab Actuario scripta, remitti Judici, adeoque ille tantum exigua opella liberatur, cui vix unicus horæ quadrans impenderetur, si separatim Literæ ad Judicem essent conscribendæ. Cæterum penitus confido, facillimè impetratu esse à Facultate Hallensi, ut morem, quem improbat Auctor, immutet suum, simulac unicum allegaverit rationale fundamentum, cur eundem, non sine supercilio, *monstrum* appellaverit?

(c) *Addictissimi.* Studio Singularitatis seposito, ne singularis impudentia notam incurramus: illud quidem negari nequit, *JCtos Hallenses* primos fuisse, qui operam navarunt, ut Jurisprudentia Germanica ab incongrua Juris Romani & Canonici ad Fora nostra applicatione purgaretur. Fatientur enim omnes, ne iis quidem exceptis, qui in verba Magnifici Triboniani

in Praxi verò nihil perniciosius esse potest, quam
fi Ju-

boniani jurarunt, Jus Roman. subsidiarium esse, atque occasione Academicarum Italiae sensim in Fora Germaniæ introductum fuisse; largiuntur etiam, illud nullo cogente superiore, sponte apud nos esse receptum, ita quidem, ut deficientibus Legibus Moribusque Germaniæ ad Jus Roman. demum recurratur: sed nihilominus Rationes suas decidendi *JCti* vel ex Jure Romano petunt, Moribus nostris è diametro contrarias; vel allegatis Legum Romanarum cumulant, quæ ipsissimæ æquitatis ac simplicitatis naturalis sunt, non secus ac si æquitas naturalis & Jus Naturæ nullum omnino locum obtineret, imò ac si sensui nostro communi fides non esset habenda, nisi Bartolus, Tribonianus, Cajus, Paulus suppetias iis ferret. Ad hosce fontes omnes ferè reduci posse confusiones crediderim, quotquot in Praxi ex Juris Romani incongrua applicatione observamus. Exemplum veritatem eorum, quæ dixi, perspicacius declarabunt. Quæsi nimirum perturbatæ Jurisprudentiæ nostræ causam per admixtionem Juris Romani (1.) in eo, quod Leges ex Jure Civili allegentur Moribus Germanicis contrariæ. Illustre Specimen deprehendes in Thomasi. *Cas. Jurid. part. 2. cas. 3. pag. 107. & seq. vid. inprimis pag. 115. & 120.* Quæstio erat: Utrum Principis alicujus Liberi, procreati ex Matrimonio cum vili quadam Fœmina contracto, à Successione in Principatum arcui possent, Paragio tantum illis concessio? Affirmando respondit *JCtus* noster, & secundum Mores Germaniæ aliter minimè sentiendum esse invictis Rationibus demonstravit, dissentientes verò opinionis suæ præsidium in solo Jure Romano quæsiiverunt, juxta quod *Uxor semper sequi dicitur conditionem Mariti; Mulier plebeja, Viro nobili natus, ipsa fit nobilis, & Liberi ex hoc Matrimonio procreati, verè habentur nobiles, Liberi sequuntur conditionem Patris &c.* Secundam perturbationis causam vocavi, quod Doctores ea, quæ ipsius Juris Naturæ & æquitatis naturalis sunt, non ex sana ratione, sed ex Legibus Juris Romani decidenda putent. Sic v. gr. si quis Fenestras meas Lapidibus petiit fregitque, dubium non est, mihi ad damni dati refusionem Actionem competere. Ast Doctores non quod Pueri in faba invenisse se credunt, dum ex *Lege Aquilia* ejusque Capite III. Actionem hoc casu datam fuisse legunt, formula præscripta Judici pedaneò: *Si Corpore suo in Corpus damnus dederit, condemnna.* Imò disputari posset à rabula, an Actio directa detur, an utilis, cum Reus non suo Corpore immediate, sed Lapide damnus dederit. Ostendit verò Thomasi in *Larva detracta Leg. Aquil.* Actionem hanc eatenus

fi Judex communem Doctorum opinionem non
sequa-

tenus Civilem & Juris Romani esse, quatenus est poenalis, poenamque hanc vel secundum Capitis I. vel III. determinationem petit, at verò poenam hanc in Foris Germaniæ receptam non esse, ibidem demonstrat, ad damni dati verò refusionem agentes Lege Aquilia opus non habere, sola æquitate naturali id satis superque inculcante; add. Böhmer. in *Doctrin. Pandectar. ad Leg. Aquil.* Denique tertiam perturbationis Jurisprudentiæ causam in eo etiam colloco, quod vel ea, quæ oculis usurpamus, palpatibus manibus, atque in genere sensibus immediatè percipimus, sine Legis mentione affirmasse, nefas quamplurimi credunt. Sic v. gr. gallinarum & anserum mansuetorum non feram esse naturam, vix quisquam audebit asserere, nisi allegato Magnific. Triboniano in §. 16. *Institut. de Rer. Divis.* Sexcentas ejusmodi Allegationes in B. Carpzovii Scriptis reperies, id quod tamen injuriæ istorum temporum, quibus vixit,tribuendum est. Si Leges expressæ deficiant, eadem, imò majori sæpè ineptia, ad Argumenta Legum confugiunt. Objiciet forsitan aliquis, ultimum illud, quod notavimus, vitium parum incommodi asserere: sed facilis est responsio; & Allegationibus ejusmodi protrahi Justitiam, ut *speciali Dissertat.* evicit Thomafius, dum artibus rabulisticis vastissimus aperitur campus: & fieri tandem, ut Allegationibus hisce adsuæti, usum sanæ rationis & sensus communis dediscant. Merito igitur *7Cti Hallenses* vitia hæc perstrinxere, quorum vestigia jam premunt aliarum Academiarum *JCti.* Superest ut de Jure Canonico paucissimis dicamus. Itidem illud Jus subsidiarium tantum esse, & eatenus receptum, quatenus cum Principiis sanæ Theologiæ Moralis, Juris Naturæ & nostræ Religionis convenit, vel saltem iis non repugnat, concedunt omnes Protestantes: sed re penitus pensitata, damnamus Principia, re-tentis nihilominus Conclusionibus, quod contingat necesse est, si, ut inculcat Auctor, *communem Doctorum opinionem sequi* velimus. Plerique enim Doctores Juris Canonici vel ante, vel statim post Reformationem scripsere; prouti autem non unico conatu innumeri errores detegi possunt, sed paulatim & tractu temporis magis magisque veritas elucescit: ita per rei naturam fieri non potuit, ut omnes Reliquiæ Papatus tum Theologici, tum Politici *JCtorum* æquè ac Theologorum animis evellerentur. Egregiam itaque operam navarunt *7Cti Hallenses*, qui Reliquias istas Papatus candidè demonstrarunt. Sic Protestantes negant & per-negant, Matrimonium esse Sacramentum; sed nihilominus singulis Die-

sequatur, sed Judicata ex cerebrina æquita-
te

Diebus Dominicis Theologi Protestantes illud *Sancti* nomine appellant, in Compendiis quoque & Systematibus suis idem Elogium toties ipsi tribuunt, quoties Matrimonii vocabulum occurrit. Frustrà reposueris, id ideo fieri, quia *sanctè* est servandum, omnis enim fides data *sanctè* servanda, nihilominus verò rideretur ab omnibus, qui v. gr. diceret, se *Sanctum Negotium Cambiale* celebraturum. Nulla itaque Sanctitatis istius genuina ratio reddi potest, quam idea Sacramenti non penitus eradicata, ut adeò mirum non sit, mille Conclusiones in Praxi occurrere ex Sacramento Matrimonii profluentes & merè Pontificias; quarum nonnullas B. Stryckius *special. Dissertat.* plures Thomafius atque Böhme-rus indicarunt. Porro Hierarchiam omnes abominantur, sed causas, delicta, poenas, Judicia Spiritualia nemo non Protestantium crepat. Transeo Processum Inquisitorium contra Sagas, quarum Acta atque in iis *JCtorum* Responsa, vel apud solum Carpzovium exstantia (conf. inprimis *Respons.* 20. 22. & 35. imò *omnia*, quæ leguntur in *sine part. 1. Prax. Criminal.*) hodiè non sine rubore legi possunt, postquam Thomafius non admodum provecam diaboli istius ætatem, qui cum Sagis cohabitavit, easque in Montem Bructerorum per ærem perducit, *speciali Dissertat. de Orig. & Progress. Process. Inquisit. contra Sagas* detexit, opera hac multis innocentium millibus vitam conservans. Et quamvis *Antiquarii* quidam, nimio *Antiquitatis* studio abrepti, ea, quæ à Matre aut Avia, dum fila traheret, percipere, pro *Sibyllinis Oraculis* in Scholis suis venditent, atque unicè ex Fabulis istis anilibus totam *Rempublicam Diabolico-Bructeriensem* demonstrare non erubescant: solent tamen vel addito *Juramento*, (si vera ad me pervenit fama) vel saltem *data, Juramenti loco, dextra*, firmatam Discipulorum suorum promissionem exigere, de traditorum istorum, *vere Sibyllinorum*, non nominando Doctore. Procul dubio, quia verentur, ne vapulent, vestigiis *Anglici peregrinantis* terri. Quæ hæctenus commendavimus saniora Juris Principia, maxima ex parte *7Ctos Hallenses* vel primos Auctores, vel saltem Restauratores agnoscunt: sed Auctor noster dicit, illa in *Praxi esse perniciosissima*; & revera album ipsi adjiciamus calculum necesse est. Si enim minutia Juris Romani observentur, frequentiora sunt Responsa: *Das die Klage / angebrachter macken / nicht statt finde*; quæ mirum in modum Sportulas augent, & consequenter *Aurea atque Argentea Praxi* multum conducunt, cui sanè *7Cti Hallenses* non parum damni inferunt, vel eo ipso, quod, quoties respondent,

te (d) pronunciet, suoque proprio quasi Jure utatur. Hoc ipso enim magna in Jurisprudencia fit perturbatio, major verò in ipsis Judiciis, quæ demum in summum Partium detrimentum vergat necesse est. Namque in confesso est, tametsi multa Principia Juris Theoretica firmiori Veritatis talo nitantur, ea tamen non pati, ut confestim ad Usus (e) Practicum adornentur. Siquidem Consuetudinis Judicialis major interdum vis est, etiam in Causis sæpè absurdissimis, quam ut saniori alicujus judicio vel remedio eradicari possit, hinc tolerandum est, quod mutari non potest. Ludentes agnoscimus, multa præstantissima Dominorum Hallensium extare Scripta, (f) quæ satis sua laude constant, & quorum Principia

Exceptionem inepti Libelli locum habere; simul verum agendi fundamentum solent adjicere, hac Formula ipsis solenni: *Daß die Klage / inmaßen sie angebracht / nicht statt finde: Würde aber Kläger den Grund der Klage auf = = = richten / so ergienge hernach ferner in der Sache was Rechtens ist.* Eodem modo, si Processus Inquisitorii cessarent, iterum id è re Aurea Praxeos minimè foret, unde non potest Auctor noster exclamare: *Magna est Diana Ephesinorum!*

(d) *Cerebrina equitate.* Quid Auctori cerebrinæ æquitatis nomine veniat, penitus me fugit, qui verò sequentia verba confert: *In causis etiam (pudet me scribere) absurdissimis tolerandam esse Consuetudinem Judicalem (den Schlenndrian;)* is sanè in Sententiam induci potest, Auctorem desiderare à JCTis, ut caput afferant in confessum cerebro vacuum, & matulæ instar repleant illud sputis atque excrementis aliorum, hoc est, allegatis Legum, Doctorum & Sententiarum communium, seu errorum vulgarium. Sed malo cerebro meo in applicandis æquitatis Regulis uti, quam aliis de me exclamandi occasionem suppeditare: *O quanta Statua, Olla, Bellua, Cerebrum non habet!* At de gustibus non est disputandum.

(e) *Confestim ad Usus &c.* Verissima hæc sunt, quæ Auctor noster hic tradit, sed nescio planè, an cum umbra sua, num cum malo quodam genio dimicet: Nusquam enim dixere JCTi Hallenses, omnia Juris Principia nova & veriora statim ad Usus Practicum adornanda esse. Aliud enim est, Consuetudinem Judicalem esse apertissimè absurdam; aliud, eam emendationem, suo demum tempore & prudenter applicandam, admittere.

(f) *Scripta.* Et JCTi Hallenses habent, cur sibi de tanti Viri Elogio majorem in modum gratulentur.

(g) *Hur-*

cipia merito in Praxin reducenda essent, sed quia ubique non sunt recepta, nec ingressum inveniunt, istaque facilius pro Cathedra Scholastica, quam pro Tribunali se ventilari finunt, secius esse existimamus, si Juri communiter recepto insistamus, alioquin enim Partes, quarum crumenas jam insuper in Judiciis tot Harpyjæ expectant, (g) majori adhuc cum Expenarum dispendio inutiliter exagitantur, dum Serram Disputationis hinc inde reciprocandi laxior datur occasio, quod ferendum neutiquam est.

§. 5. Ex diverso hæc Academia in dirimendis ambiguis Causarum fatis paulò exactiorem solertiam ostendere solent, ut omnes *Academiae Hassiacæ*, (a) nimirum *Rintheliensis*, *Marpurgensis*, & *Gießensis*, quibus subjungenda est, *Erfurtensis*, inprimis autem Nobilis *Altorffina*, & *Helmstadiensis*, quam ultimam tamen nonnunquam excepisse proficit. (b) Nec tacenda est hic exquisita industria in referendo *Academiae Francofurtanæ ad Viadrum*, item, *Duisburgensis*, & in specie *Tubingensis*. Ex Catholicorum Academiae

(g) *Harpyjæ expectant.* Horat.

Quam temerè in nosmet Legem sancimus iniquam!

(a) *Hassiacæ.* Certissimè confido, Academias hasce, communi causa constituta, missuras quendam, qui Procuratorio nomine pro laude, qua à Domino Auctore nostro cumulantur, gratias ipsi agat quamplurimas, nullum quippe est dubium, eas multum incrementi aut jam cepisse, aut brevi capturas ex ista commendatione. Laus enim est laudari à laudatis. Prouti è contrario Poëta certum aliquod laudatorum genus detestatur, rationem mentis suæ reddens sequentem:

*Ne rubeam pingui donatus Munere, & una
Cum Scriptore meo, capsâ porrectus aperta,
Deferar in Vicum, vendentem Thus & Odores,
Et Piper, & quicquid Chartis amicitur ineptis.*

(b) *Proficit.* Quod quidem Consilium ut Lectori ad Seculi hujus Felicitatem atque æternam Salutem proficiat, unicè in Votis habeo. Ad me quod attinet, ingenuè fateor, me nec percipere quid illud: interdum sibi velit, nec quibus Auctoris assertum rationibus nitatur cernere posse. Sed forsàn sola Scriptoris nostri auctoritas nobis pro ratione esse potest.

miis huc etiam referas Dominos *Heidelbergenses*, *Viennenses*, ac præcipuè *Colonenses ad Rhenum*, omnibus aliis in Facti Circumstantiis doctissimè & exquisitissimè discutiendis palmam ferè præripientes. (c) Nemini autem Auctor & Suafor erimus (ero), ut in Transmissionem Actorum ad *Ingolstadienses* fermè unquam consentiat, præterquam enim, quod hæ Transmissiones magnas plerumque Expensas requirant, (d) istius loci Professores multa peculiararia habent Juris Principia, (e) quæ modernus Status Germaniæ penitus non admittit, ita, ut operam & oleum perdas, si causam tuam horum Decisionibus submiseris. Frustrà etiam ab hac Academia expectabis Rationes decidendi, quas transmittere apud eos Moris non est. (f)

§. 6. Longè plures præter jam enumeratas subsunt Rationes, quæ modo hanc, modo illam Academiam in transmittendis Actis fuadent eximere, & recusare. Ut autem omnes reliquas silentio, brevitate studio, prætereamus, adhuc unam atque alteram causam specialem adduxisse sufficiat, inter quam potissimum referenda est diversitas opinionum, quam Academia inter se invicem in Controversiis Juris componendis alunt, & quibus digladiari solent. Profectò hæc Scientia non minimam partem Praxeos facit, & ad reportandam causæ Victoriā multum conducit, adeoque Judici & Advocato valde necessaria est. Ex exemplis res fiet clarior.

(c) *Præripientes.* Eandem præripient omnibus Protestantium Academicis in tenacissima *Sancti Juris Canonici* Observantia, quam ob causam summoperè sunt commendandæ.

(d) *Expensas requirant.* Isthoc Consilium à Rustico etiam expectari potuisset, ut nempe quisque Litigantium videat, an operæ pretium sit multos in litem sumptus facere.

(e) *Principia.* Quorum unum alterumve adduxisse non abs re fuisset. Sed Auctori fides habenda, *αὐτός ἐφα!*

(f) *Moris non est.* Si verò præter hunc Morem nihil desiderandum à *7Cris Ingolstadiensibus* esset, commendarem potius eorum Responsa, per ea quæ supra notavi ad §. 1. lit. (e)

(a) *Verior.*

rior. Communis ferè Doctorum est opinio, si Debitor intra biennium Creditori contra Chirographum opponat Exceptionem non numeratæ Pecuniæ, hunc teneri Solutionem probare, & hanc sententiam stricte sequuntur Dn. *Helmstadienses*, alique. Ast Dn. *Rinthelieneses* Creditorem ab hoc onere probandi absolvunt, illudque Debitori injungunt, sive Actio intra, vel (siue) post biennium instituat, quæ sententia licet in puncto Juris verior (a) & in Judiciis Hannoveranis etiam recepta sit: Enim verò, ubi hæ receptio cessaverit, & ad Transmissionem Actorum deveniatur, confestim (b) contra Rinthelieneses velim excipias, & sic à parte Debitoris triumphabis. Et è contrario, si pro Creditore postules, & Partem tuam adversam hæc discrepantia opinionum lateat, Judicem

(a) *Verior.* Mirum, & cum iis quæ antea dixit Auctor, minus benè cohærens est, quod jam Sententiæ subscribat, quæ, ut ipse fatetur, contra communem ferè Doctorum est opinionem, cum tamen supra stomachatus sit de eo, quod *7Cris Hallenses* communem Doctorum sententiam non sequantur. Interim Auctor ostendere potuisset, quid valeant humeri, si sententiæ suæ reddidisset rationem, quamvis id jam egerit Zollius *special. Dissertat. de Exception. non numerat. Pecun.* Fundatur verò Zollii hypothesis præcipuè tum in *L. 13. Cod. de non numerat. Pecun.* & *L. 1. Cod. de condit. ob turp. caus.* ubi NB. Sanctio adest generalis, non de certo casu agens, tum in axioma generali: omnem Scripturam recognitam privatam probare contra Scribentem. Quæ verò à dissentientibus allegatur *L. 10. Cod. de non numerat. Pecun.* fundatur in ridicula ratione; negantis per rei naturam nullam esse probationem, & præterea una cum *L. 3. Cod. eod.* non sine ratione intelligi potest de casu, quo causa debendi Chirographo non adjecta: adde *L. 25. in fin. ff. de Probation.* Vide tamen etiam, quæ ad *L. 3.* ubi *Cautionis* vocabulum occurrit, notat Gothofredus.

(b) *Confestim.* An illud proficuum sit, confestim ad Academiam provocare nobiscum facientem, inprimis cum Partes sæpè unico Responso non sint contentæ, Litigantium erit dispicere. Præterea interdum fieri potest, ut Reus sufficienter mediis probandi negativam sit instructus; & probatio Pecuniæ non acceptæ eidem non sit difficilis; è contrario autem ab Actore sibi metuat, ne Testes falsos subornet, Perjurio commisso, Solutionem factam affirmantes. Adeoque cautela hæc Auctoris nec semper, nec confestim adhibenda commendari potest.

cem vel Actuarium instigabis, ut Acta ad Rinthelienſes mittat, ibique obtinebis, quod deſideras. Machinatio hæc rabuliſtica non eſt, ſi citra Corruptionem Juſtitia fiat, dum cuilibet permiſſum eſt, qua (forte *quavis*) data opera, & commendatione cauſæ ſuæ invigilare, & alter ſibi imputet, quod in excipienda hac Academia Officio ſuo defuerit. Sic communis eſt Doctorum opinio, quam plurimæ ſequuntur Academia, imprimis autem *Saxonica*, quod Emtor non teneatur ſtare locationi Rei emtæ, ſed Conductorem poſſit expellere: Sed Dn. *Rinthelienſes* iterum ab hac ſententia divortium faciunt, ſtatuentes, Juri & Æquitati magis convenire, ne Emtor Conductori moleſtiam creet, quamdiu Locationis tempus duret, ut hanc ſententiam acutiſſimus Dn. Zollius hujus Academia Senior digniſſimus in ſpeciali Tractatu, quem inſcribit: *Rauſſ* hebet *Miethe nicht auf*/ maſcule defendit. Jam autem, quænam ſententia ex hiſce contrariis negotio tuo repugnaverit, illam excipiendam eſſe, ipſe facile ſubodorari poteris. Pariter Dn. *Lipſienſes* in Poſſeſſorio Summariffimo nemini Manutentioniam concedunt, niſi per Annum ad minimum fuerit in Poſſeſſione: Huic verò opinioni diametraliter adverſantur Dn. *Wittebergienſes*, Anni ſpatium in hoc caſu tam ſtrictè non requirentes. Quæcunque jam Academia ex hiſce intentioni tuæ contrariatur, contra eam, ſi Judex Acta tranſmiſſurus eſt, Proteſtationem interpones. Porro, ſi quis prædefunctæ Uxoris Sororem in Matrimonium ducturus, ille in Transportationem Actorum ad Dn. *Jenienſes*, cæterosque *Saxonicos* Juriconſultos, plurimosque alios non condeſcendet, hi omnes enim hiſce Nuptiis nunquam annuent: benè tamen *Rinthelienſes*, *Helmſtadienſes*, *Francofurtani*, & *Kilonienſes*. Ita etiam *Francofurtani* & alii docent, Reum in Actione negatoria eſſe immunem ab onere probandi, ſi ſit in quaſi poſſeſſione: Sed contrarium tenent *Wittebergienſes*; Et *Hallenſes* ſtatuant, Poſſeſſorem in Actione negatoria ab onere probandi non eſſe liberandum, ſiquidem fortiorem præſumptionem videlicet Libertatis contra ſe habeat. Neque minùs moderni Juriconſulti ferè univerſaliter tradunt, Laicum poſſe præſcribere immemoriali tempore Jus

Deci-

Decimandi (c) contra Clericum: aſt, *Ingoſtadienſes* ab hac ſententia recedunt, ſentientes, Laicum vigore Concilii Lateranenſis hodiernum Decimarum eſſe incapacem, adeoque talem Præſcriptionem non ſufficere, niſi præter hanc etiam communis fama, vel opinio conceſſi Privilegii à Laico probetur, quo ſibi Jus Decimarum contra Monaſteria aliasque Perſonas Eccleſiaſticas competere aſſerit; Et ſic deinceps in infinitis pluribus Controverſiis, quas omnes recensere, cum ſatis de iis conſtet, meritò ſuperſedemus, cautè præcavendum eſt, ne in ejusmodi Judicem extraneum conſentiamus, qui propoſito noſtro adverſam fovet ſententiam. Equidem iſta opinionum varietas non ſine injuria Peſtis Juſtitia dicenda eſt, quæ meretur, ut Imperatoria Dignitate (d) extirpetur & corrigatur, atque in unam conſonantiam redigatur; ſed illud hoc Ferreo Seculo potius exoptandum, quam exſpectandum eſt. Interea hiſce cautelis in rejicienda hac vel illa Academia, donec Status præſentis Juſtitia in Imperio mutetur, tuto uti poteris.

§. 7. Quando Cauſa inter Partes ventilatà ſimul in punctum aliquod Religionis incidit, vel Odium ſive Favorem hujus, vel illius Religionis reſpicit, quod haud infrequenter contingit, præfertim verò in Cauſis Eccleſiaſticis, veluti, ſi Lutheranorum cum Pontificio coram Conſiſtorio ſuper Jure Sepulturæ litigandum ſit, & Judex Acta ad extraneos impartialis Doctos tranſmittere de-

crevit,

(c) *Jus Decimandi*. Imò Præſcriptionem 40. Annorum locum habere oſtendit Böhmer. tum in *Jur. Eccleſiaſt. Proteſtant. lib. 2. cap. 26. §. 3.* tum ſpeciali Diſſertat. de Præſcriptione circa Decimas Eccleſiaſt. & Secular. ſed ille eſt Hallenſis!

(d) *Imperatoria Dignitate*. Imperatoria Auctoritate vix opus eſt, dummodò JCTi ſana ratione ſua utantur, & quiſquilias Juris Civilis & Canonici non promiſcuè ad Fora Germaniæ applicent. Multo majores autem orirentur Confuſiones, ſi communes Doctorum Sententias ſequerentur JCTi, utut id ſuprà commendavit Auctor noſter, nunquam enim deficiunt Sententiæ communes contra communes, adeoque ex hoc de Jure reſpondendi modo non poteſt non major adhuc incertitudo enaſci.

D

(x) Notan-

crevit, nova lis inter Litigantes circa Academias excipiendas suboriri solet, dum unus omnes Pontificias, alter verò omnes Protestantium Academias eximere contendit. Sed dubium est, utrum hoc Jure possint? Et respondetur, nequaquam, ut enim integrum Judicium non facile recusare licet, nisi sit inferius, & maxima pars Collegii suspecta videatur, ita nec omnes in Germania Academiae, Judicem ordinarium in Transmissionibus Actorum representantes, (a) excipere licebit, cum credibile non sit, fore, ut ex tot Hominibus nullus impartialem & æquam Justitiam administraturus sit. (*administret.*) Pro majori tamen cautela Judex in hoc casu Impartialitati optimè consulat, si Acta ad Academiam mittit, cui utriusque Religionis Professores præsentantur: vel, si diversæ Religionis dñs Academias, tanquam Correferentes, (b) in Consilium adhibeat. Quodsi verò forsan inter se discordent, & Vota sint imparia, ipse Judex causam dirimat, sectando, quod omnium æquissimum est.

§. 8. Ut supra diximus, Transmissio Actorum optimum est remedium, quo Litigantes contra Judicis Imperitiam, Partialitatem, aliosque malos Affectus se tueri possunt. Veruntamen, interdum Transmissionem hac una ex causa urgentes præconceptis quoque opinionibus feruntur, falso sibi causam fingentes, & timentes, ubi nullus timor est; Sicuti multi in causa non succubuissent, si majorem fiduciam in Judicem Loci, cujus Animum & Mores exploratos habent, quam in extraneos posuissent, quos non æquè cognitos habent. Quamobrem Judex in permittenda Transmissione Actorum non adeò facilis esse debet, sed potius erga Partes suam Conscientiam & Æquanimitatem contestetur, rectèque facien-

(a) Notanter hic Auctor dicit: *Academias Judicem ordinarium repræsentare*, qua igitur audacia, & num sine evidenti contradictione in §. seq. Judicibus Consilium suppeditare possit, ut, Actis non transmissis, ipsi judicent, & quidem NB. *rectè faciendo*, neminem timeant, dispiciendum cuius relinquo.

(b) Hisce ambagibus opus non est, sed solent ejusmodi casu Delegati à Principe, utriusque Religionis affectu constitui.

faciendo, neminem timeat. Inprimis autem Judex, quicquid Partes appellaverint, & reclamaverint, Transmissionem Actorum simpliciter denegabit, quando Decisio Causæ à Jure Statutario, vel Consuetudinario merè dependet, (a) hoc enim melius intelligere præsumitur, quam extraneus (*extranei*), ideoque horum Consilium supervacaneum ducendum est. Et idem judicium esto de causis miserabilium Personarum, & quæ celerrimæ sunt expeditionis, vel singularem favorem merentur, & in pluribus aliis casibus,

(a) *Dependet.* Imò ne hoc quidem casu simpliciter Judex denegare potest Transmissionem Actorum. Sic novi, Hamburgi aliquando Causam Nauticam coram Judicio Nautico, (*Admiraltäts-Gericht*) quod ibi viget, actam fuisse, cumque altera pars Transmissionem Actorum urgeret; altera manibus pedibusque contra niteretur, eo quod Causas Nauticas non tam exactè intelligi à Jctis in Academiis Germaniæ crederet: quæsitum ante omnia fuit ex Facultate quadam Juridica, utrum hoc casu Acta essent transmittenda, an verò Lis à Judicio potius Nautico Hamburgensi decidi deberet, quæ posterius affirmavit. Multò minùs autem Consilium Auctoris procederet in Civitatibus Municipalibus, ubi Judex, Actorum Transmissionem denegans, *rectèque faciendo neminem* imò, ut vulgò dicitur, ne ipsum quidem diabolium *timens*, facile timebit Mandata Poenalia & Sine Clausula, nullo prorsus negotio à Principe impetranda. Non verò est, quod credamus, Auctorem usque adeò Consuetudinis Judicialis esse ignarum, ut nesciat Judicem pro auctoritate Transmissionem Actorum minimè posse denegare; potius dicendum, eum solum in Voris habere, ut Mos hic introducatur, & facere hoc in passu pro ipso tritum illud:

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:

Ad quod ipse non habeo, quæ regeram, inprimis cum Orthodoxi Juris Naturæ Doctores id etiam pro se in defendendo Principio Juris Naturæ allegent. Vereor tamen, ne cuius horum aurem vellicet Ovidius *lib. 3. Trist. Eleg. 8.* cujus verba (salva Reverentia omnibus debita, & cum Protestatione quam solennissima, id non animo injuriandi fieri, argum. *L. 15. §. 13. ff. de injuriis. & famos. Libell.*) hic apponam, sunt verò sequentia:

*Stulte, quid hac frustra votis puerilibus optas,
Quæ non ulla tibi fertque feretque dies?*

bus, quos ipsum Judicis arbitrium dijudicat, (b) utrum eorum decisio extraneis sit relinquenda, vel potius conducat, ut ipse determinet, & finiat per Sententiam. Cæterum, adhuc monendum esse reor, quantumvis Judici à Judicato extraneo resilire non liceat, sed Jus inter Partes faciat, haud aliter, ac si ipse pronunciaffet, hæc tamen doctrina eo casu meritò exceptionem patitur, ubi Judex comprehendit, Sententiam ab aliis latam manifesto esse falsam, nullam, aut iniquam, hanc enim præcisè sequi non tenetur, sed reformare potest, (c) namque Judex nunquam contra Conscientiam, etiam si Peritorum Consultationibus ad id inductus fuerit, judicare debet, quia extraneus Judex æquè tam homo est, quam quivis alius, qui errare potest, idcirco nihil ab eo alienum esse putandum est, sed quilibet Magistratus in judicando Veritatem ac Justitiam amare & prosequi debet.

(b) Singularis planè est Auctoris nostri Jurisprudencia. Certè si hæc ab arbitrio Judicis dependerent, nunquam Acta transmitterentur. Sed normam potius in ejusmodi causis præscribunt Ordinationes Processuales singulorum Locorum, ex quibus unicè decisio petenda.

(c) *Reformare potest.* Iterum ex nulla alia ratione, quam quia id contendit Auctor. Quantum mihi verò notum est, si Partibus displiceat Sententia, solent vel Leutationem interponere, vel Acta ad aliam Facultatem transmittere. Cæterum scio quidem, Sententiam apertissimè injustam nunquam transire in rem judicatam, sed id in applicatione difficillimum esse, pariter haud ignoro. Argumentum Auctoris ab Humana Natura, Erroribus nunquam vacua, adde etiam, malitia laborante, desumptum, potius inverto, atque exinde infero, quia Judices domestici æquè sunt Homines ac Jurisconsulti extranei, & plura illorum sunt incitamenta ad Injustitiam, quam quidem Facultatum Juridicarum, per Notata ad §. 1. lit. (a) hac cautela jam commendata, liceret ineptissimo cuivis Judici tam ex Malitia, quam Imperitia, Responsa à Jctorum Collegiis lata sub specie Justitiæ emendare, quod ferendum neutiquam est.

Hactè.

Hactenus nihil aliud egisse procul omni dubio Lectoribus videbor, quam ut Doctissimum Dominum Auctorem hujus Observationis refutare, infausto conatu, auderem. Sed verò, mentiar, si mihi id per somnium in mentem venit. In eo potius totus fui, ut bona fide cum Domino Auctore communicarem aliorum Judicia, quæ vel audiivi, vel adhuc latum iri summoperè sum veritus. Cumque jejuna ista (non tamen ebria) deprehenderem, ut Candidus Lector facile perspiciet, Stylo quodam Satyrico aliquid vigoris ac Commendationis conciliare iis allaboravi; tantum verò abest, Candidum Scripti alicujus Aestimatorem eo scribendi genere unicè moveri, ut potius Prudentiores perspectum habeant, Srylum Satyricum Ideis solummodo accessorii risum Lectoribus movere, atque affectum contemptus Adversarii producere, is verò vel erit genuinus, vel fundamento reali destitutus; prouti Sententia alterius, quæ perstringitur, vel falsa atque absona, vel veritate sua constans fuerit. Facultatem itaque concedo cunctis, quorum interest, imò Consilium suppedito, omnem istum fucum Satyricum abradendi, & tum meas, tum Domini Auctoris Meditationes, prouti in se sunt, ad trutinam sanæ rationis, imò interdum sensus communis, examinandi. Persuasum verò, ni fallor, habeo, facile Dominum Auctorem respondere ad dubia posse, si eadem futilia, scurrilia, jejuna, floccifacienda solummodo dixerit; ad sui verò Defensionem addat, non fuisse adeò severe atque ex instituto examinanda, quæ ipse (gravioribus procul omni dubio negotiis implicitus) obiter, & ut vulgò dicimus, cavallierement tantum pertractavit. Ad Notata §. 1. lit. (d) regerere poterit, se noluisse crabrones irritare: Et quamvis idem metuendum fuisset, dum Jurisconsultos Lipsienses, Jenenses, Wittebergenses, Hallenses proscidit, sufficere tamen, quod ratio diversitatis sibi soli sit nota. Si & hoc è re sua minimè reputaverit, poterit nos generoso contemptu & silentio prosequi, ne, Refutatione quadam edita, occasionem suppeditet obscuris hominibus, ubi Tantum Virum (qualis absque dubio est) ejusque Scripta oppugnaverint, tali modo, si Diis placet, inclarescendi. Sed & huic metui medela poterit afferri, si sub nomine Scribæ suæ, Amanuensis, Tyronis, vel Discipuli infimi subsellii has Notulas refutaverit. Suafor etiam ipsi essem, de navanda opera, ut Adnotationes hæ publica auctoritate vendi prohibeantur, nisi illud ipsum nemini magis quam Typographo proficuum crederem. Jam igitur non amplius dubitabis, Lector, me candidè cum Domino Auctore nostro atque amice agere, cujus favori me commendatissimum esse cupio.

D 3

Impo-

Imposueram jam finem huic labori, vel potius oblectationi meæ, cum mihi, circa emendandam ultimam plagulam, ex Officina allatam, occupato, nunciaretur, magni alicujus *Nominis Munerisque VIRUM Auctorem* nostræ Observationis esse. Quamvis verò non possim non honorificè de isto Opusculo sentire, impetrare tamen a me non potui, ut crederem, illud ab *eodem* esse compilatum, inprimis cum *Virum* istum nulla facultate animi magis quam Judicii acumine præditum, occupatissimum præterea, & horas suas succisivas superiorum oblectamentis consecrantem perceperim. Quare adhuc certò certius credens, Juris quendam Practicum, utut pariter satis Celebrem, nobis hæc otia fecisse; ex animo precor, ut majoribus quamprimum dignitatibus admoveatur, inprimis verò ut ipsi sit mens sana in corpore sano.

Verbum non amplius addam.

